

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 183/2020-11

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 28. apríla 2020 v senáte zloženom z predsedu senátu Ľuboša Szigetiho (sudca spravodajca), zo sudkyne Jany Laššákovej a sudcu Petra Molnára predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátom Mgr. Otom Salokym, Hlavná 94, Prešov, ktorou namieta porušenie základných práv podľa čl. 20 ods. 1 a 4, čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 5 S 146/2016 z 21. novembra 2017 a rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 6 Sžk 35/2018 z 11. júla 2019, a takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť [REDAKOVANÉ] o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Sťažnostná argumentácia a skutkový stav veci

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 4. novembra 2019 včas doručená ústavná sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namieta porušenie základných práv podľa čl. 20 ods. 1 a 4, čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“)

a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 5 S 146/2016 z 21. novembra 2017 (ďalej len „napadnutý rozsudok krajského súdu“) a rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 6 Sžk 35/2018 z 11. júla 2019 (ďalej len „napadnutý rozsudok najvyššieho súdu“).

2. Z obsahu sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ bol ako výlučný vlastník nehnuteľnosti účastníkom správneho konania o vyhlásenie kaštieľa a parku v [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] za národnú kultúrnu pamiatku vedeného Pamiatkovým úradom Slovenskej republiky v Bratislave (ďalej len „pamiatkový úrad“), ktoré začalo z vlastného podnetu Krajského pamiatkového úradu Prešov. Pamiatkový úrad rozhodnutím z 9. marca 2016 vyhlásil predmetnú nehnuteľnosť za národnú kultúrnu pamiatku.

3. Proti tomuto rozhodnutiu podal sťažovateľ odvolanie, o ktorom rozhodlo Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky (ďalej len „ministerstvo“) rozhodnutím z 19. mája 2016 tak, že odvolanie sťažovateľa zamietlo a napadnuté rozhodnutie pamiatkového úradu potvrdilo.

4. Následne podal sťažovateľ správnu žalobu, ktorou, ako sám uviedol, nenapadá vyhlásenie nehnuteľností za národnú kultúrnu pamiatku, ale namieta nedostatočné zohľadnenie následkov pre neho ako vlastníka spojených s vyhlásením veci za národnú kultúrnu pamiatku, najmä namietal, že správne orgány nerozhodli aj o primeranej náhrade za obmedzenie jeho vlastníckeho práva k týmto nehnuteľnostiam v súvislosti s vyhlásením za národnú kultúrnu pamiatku, čo považuje za integrálnu súčasť rozhodovania v tejto veci.

5. O správnej žalobe sťažovateľa rozhodol krajský súd napadnutým rozsudkom tak, že žalobu po preskúmaní veci meritórne zamietol podľa § 190 Správneho súdneho poriadku ako nedôvodnú. V odôvodnení k žalobnej argumentácii sťažovateľa v podstatnom uviedol:

„... V danej veci boli splnené podmienky v zmysle ustanovenia § 2 ods. 2 Pamiatkového zákona a preto orgán verejnej správy I. stupňa správne postupoval, keď predmetné nehnuteľnosti a to kaštieľ a park v [REDAKOVANÉ], okres Prešov

vyhlásil za národnú kultúrnu pamiatku. Tak ako konštatoval žalovaný vo svojom rozhodnutí vyhlásením nehnuteľnosti za národnú kultúrnu pamiatku nie je vylúčená možnosť následných stavebných zásahov a aktivít na jej území. Každá takáto činnosť je regulovaná ustanovením § 32 Zákona a podlieha procesu schvaľovania miestne príslušným krajským pamiatkovým úradom tak, aby bolo možné dodržať podmienky základnej ochrany národnej kultúrnej pamiatky v zmysle § 27 pamiatkového zákona.

Práva a povinnosti vlastníkov národných kultúrnych pamiatok sú presne vymedzené v § 28 Zákona a z ich znenia vyplývajú aj zákonné obmedzenia pri nakladaní s národnou kultúrnou pamiatkou.

K námietke žalobcu, že mu neboli poskytnuté finančné kompenzácie za údržbu národnej kultúrnej pamiatky súd uvádza, že vlastník národnej kultúrnej pamiatky má právo s cieľom dosiahnuť dobrý stav a primerané využitie národnej kultúrnej pamiatky požiadať buď obec alebo ministerstvo o finančný príspevok alebo o poskytnutie štátnej pomoci na zachovanie pamiatkovej hodnoty kultúrnej pamiatky.

Celospoločenským záujmom je pomoc štátu a obce pri obnove a reštaurovaní národných kultúrnych pamiatok, ktorá vychádza z potreby zachovania kultúrneho dedičstva. Obnovu národnej kultúrnej pamiatky, ako aj jej využitie nemožno riešiť v rozhodnutí o vyhlásení veci za národnú kultúrnu pamiatku. Zákon neukladá orgánu verejnej správy pri vyhlásení veci za kultúrnu pamiatku zisťovať a odôvodňovať dôsledky, ktoré vyplynú pre vlastníka nehnuteľnosti jej vyhlásením za kultúrnu pamiatku.“

6. Proti tomuto rozsudku podal sťažovateľ kasačnú sťažnosť, ktorou s poukazom na nález ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 42/2015 z 12. októbra 2016 namietal, že obsah a rozsah jeho vlastníckeho práva sa s vyhlásením veci za národnú kultúrnu pamiatku nepochybne zmenil v dôsledku zákonných obmedzení vlastníka národnej kultúrnej pamiatky, preto považuje za nevyhnutné spojenie rozhodovania s určením primeranej finančnej náhrady za nútené obmedzenie vlastníka pri uplatňovaní jeho vlastníckych práv podľa čl. 20 ods. 4 ústavy, ktorú nemožno zamieňať s náhradou škody podľa Občianskeho zákonníka. V tejto súvislosti poukazuje aj na § 28 ods. 1 písm. c) zákona č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ochrane pamiatkového fondu“).

7. Najvyšší súd napadnutým rozsudkom kasačnú sťažnosť sťažovateľa ako nedôvodnú zamietol s tým, že neobsahuje také relevantné tvrdenia, ktoré by mohli spochybníť vecnú správnosť napadnutého rozsudku. K nálezu ústavného súdu uviedol, že sa na danú vec nevzťahuje, a s námietkou sťažovateľa sa nestotožnil, k čomu v podstatnom uviedol:

«3. Samotné rozhodnutie o vyhlásení nehnuteľnosti za kultúrnu pamiatku ešte nezakladá právo na náhradu ujmy, pretože takáto ujma ani vzniknúť nemusí. Ujma môže nastať tak v majetkovej, ako aj v nemajetkovej sfére...»

4. Podľa ust. § 28 ods. 2 a nasl. o ochrane pamiatkového fondu žalobca má aj naďalej právo vec užívať, scudziť, pričom takúto zmenu vlastníctva musí len oznámiť. Zákon rovnako nevyklučuje možnosť následných stavebných zásahov a aktivít, ktoré sú s časti regulované zákonom tak, aby bolo možné dodržať podmienky základnej ochrany národnej kultúrnej pamiatky. Žalobcovi tak vzniká povinnosť zachovať hodnotu kultúrnej pamiatky, avšak pre tento účel zákon o pamiatkovom fonde poskytuje žalobcovi podľa ust. § 28 ods. 1 písm. b/ možnosť požiadať obec a Ministerstvo kultúry SR o finančný príspevok na tieto účely.

5. Kasačný súd konštatuje, že v procese vyhlásenia nehnuteľnosti za Národnú kultúrnu pamiatku nedochádza k vyvlastneniu, dochádza k čiastočnému obmedzeniu vlastníckeho práva, ktoré priamo súvisí s povinnosťou vlastníka národnej kultúrnej pamiatky nakladať s ňou tak, aby nedošlo k nedôvodnému úbytku alebo zániku pamiatkových hodnôt objektu. Ústava Slovenskej republiky pripúšťa možnosť obmedzenia vlastníckeho práva, ktoré je možné iba v nevyhnutnej miere a vo verejnom záujme a to na základe zákona za primeranú náhradu. Vlastnícke právo vlastníka národnej kultúrnej pamiatky je obmedzené povinnosťami vlastníka podľa ust. § 28 ods. 2 pamiatkového zákona.

6. Vyhlásenie nehnuteľnosti za Národnú kultúrnu pamiatku nie je vylúčená možnosť následných stredných zásahov a aktivít. Táto činnosť je regulovaná ust. § 32 pamiatkového zákona a podlieha procesu schvaľovania miestne príslušným Krajským pamiatkovým úradom tak, aby bolo možné dodržať podmienky základnej ochrany Národnej kultúrnej pamiatky v zmysle § 27 pamiatkového zákona.

7. K argumentácii sťažovateľa, že bolo povinnosťou žalovaného rozhodnúť o náhrade škody za obmedzenie vlastníckeho práva a že žalobca má nárok na finančnú pomoc kasačný súd uvádza, že s touto námietkou nie je možné sa stotožniť. Vyššie citované ustanovenie § 15 pamiatkového zákona, ktorým sa riadi proces vyhlasovania nehnuteľnosti za Národnú kultúrnu pamiatku neustanovuje, že pri vyhlásení veci za Národnú kultúrnu pamiatku má byť poskytnutá vlastníkovi nehnuteľnosti náhrada. Uplatnenie primeranej náhrady a práva na náhradu majetkovej ujmy upravuje § 44 ods. 2 pamiatkového zákona, podľa ktorého právo na primeranú náhradu nákladov podľa § 40 ods. 10 a právo na náhradu majetkovej ujmy podľa § 28 ods. 1 písm. c) a § 39 ods. 3 možno uplatniť na pamiatkovom úrade v lehote do 6 mesiacov od vzniku nároku a to v rozsahu podľa osobitného predpisu (Občiansky zákonník). Podľa ust. § 28 ods. 1 písm. c) pamiatkového zákona má vlastník Národnej kultúrnej pamiatky právo na náhradu „preukázanej ujmy“, ktorá mu vznikla aplikáciou tohto zákona. Samotným vydaním rozhodnutia o vyhlásení veci za Národnú kultúrnu pamiatku vlastníkovi žiadna preukázateľná ujma nevzniká.

8. K ďalšej sťažnostnej námietke, že po vyhlásení kaštieľa sa zmenil obsah a rozsah vlastníckych práv sťažovateľa k predmetnej nehnuteľnosti kasačný súd uvádza, že rozsah vlastníckeho práva vyhlásením objektu za Národnú kultúrnu pamiatku mení hlavne v tom zmysle, že vlastník Národnej kultúrnej pamiatky je povinný rešpektovať predkupné právo štátu, ďalej čiastočne zasahuje len do práv vec užívať a požívať v tom zmysle, že vec nemožno zničiť, teda v prípade nehnuteľnosti nemožno ju odstrániť, resp. zbúrať. Rovnako všetky zmeny v prípade NKP musia byť realizované v súlade s jeho pamiatkovými hodnotami. V tejto súvislosti má vlastník veci právo požiadať obec, resp. Ministerstvo kultúry SR o finančný príspevok alebo o poskytnutie štátnej pomoci na zachovanie pamiatkovej hodnoty Národnej kultúrnej pamiatky a na primeranú náhradu preukázateľnej ujmy, ktorá mu vznikne aplikáciou tohto zákona alebo rozhodnutím podľa tohto zákona.

9. Možnosť poskytnúť vlastníkovi NKP finančnú náhradu je upravená pamiatkovým zákonom v ust. § 14 pamiatkového zákona, ktoré pomôžu pokryť náklady vlastníka v procese obnovy nehnuteľnosti. Citovaný nález ústavného súdu sa k danej veci nevzťahuje.

10. Samotným vyhlásením nehnuteľnosti NKP vlastníkovi nevznikajú žiadne náklady, za ktoré by mu bolo treba pri procese vyhlasovania NKP poskytovať finančnú náhradu.»

8. Sťažovateľ ústavnou sťažnosťou vytýka napadnutému rozsudku najvyššieho súdu, že pri výklade a aplikácii zákona o ochrane pamiatkového fondu nepostupovali všeobecné súdy ústavne konformným spôsobom, keď nezohľadnili ochranu jeho vlastníckeho práva. Sťažovateľ namieta, že najvyšší súd nereagoval na podstatnú kasačnú námietku o tom, že nemožno považovať nútené obmedzenie vlastníckeho práva vo verejnom záujme za legitímne, ak nebolo primerane finančne kompenzované. Preto považuje napadnutý rozsudok za arbitrárny v takej miere, že ho možno považovať za odmietnutie spravodlivosti. Argumentuje takto:

«... porušovatelia nepostupovali v zmysle platnej a účinnej právnej normy, nezákonne obmedzili obsah sťažovateľovho vlastníckeho práva a možnosť plnohodnotne svoje vlastníctvo užívať, požívať z neho plody a disponovať ním, čím sa v konečnom dôsledku dopustili porušenia zásady zákazu denegatio iustitiae (odopretie spravodlivosti). ... Porušením zákazu odopretia spravodlivosti je nutné rozumieť nielen neprejednanie samotnej veci, ale aj oveľa bežnejšie prípady, ako napríklad posúdenie veci na nedostatočnej odbornej úrovni.

Súčasne má každý právo na to, aby sa v jeho veci vykonal výklad dotknutej právnej normy, ktorý je v súlade s Ústavou Slovenskej republiky, čo je základným predpokladom pre ústavne konformnú aplikáciu tejto právnej normy na zistený skutkový stav veci...

Vyhlásením kaštieľa a parku v [REDAKOVANÉ], ktoré sú vo vlastníctve žalobcu, za národnú kultúrnu pamiatku, bezpochyby došlo na základe zákona ... k obmedzeniu vlastníckeho práva sťažovateľa vo verejnom záujme. Sťažovateľ ako vlastník národnej kultúrnej pamiatky je oproti iným vlastníkom nehnuteľností nadmerne a neprimerane obmedzený vo výkone svojho vlastníckeho práva...

... ústavou určenými podmienkami obmedzenia vlastníckeho práva (zhodne aj vyvlastnenia) sú podmienka zákona (formálna podmienka), nevyhnutá miera obmedzenia, verejný záujem a primeraná náhrada (materiálne podmienky).

Predmetné podmienky musia byť splnené kumulatívne, aby zásah do vlastníctva bol legitímny... Nesplnenie každej jednej z týchto podmienok je nezastupiteľné. Sťažovateľ už v priebehu súdneho konania poukazoval na nález Ústavného súdu SR zo dňa 12.10.2016, sp. zn. PL. ÚS 42/2015, ktorý možno podľa jeho názoru analogicky aplikovať...

Neposkytnutím primeranej náhrady za toto obmedzenie došlo k zásahu do vlastníctva sťažovateľa, ktorý odporuje Ústave SR. Porušovatelia sa odmietli zaoberať zásadnou námietkou sťažovateľa, že za obmedzenie jeho vlastníckeho práva mu patrí v zmysle citovaného článku Ústavy SR primeraná náhrada, a účelovo ju vyložili tak, že sťažovateľ ako vlastník národnej kultúrnej pamiatky má podľa ust. § 28 ods. 1 písm. b) zákona č. 49/2002 Z.z. právo požiadať obec a ministerstvo o finančný príspevok alebo o poskytnutie štátnej pomoci na zachovanie pamiatkovej hodnoty kultúrnej pamiatky... avšak nárok naň nemá.

Sťažovateľ taktiež dáva do pozornosti, že v priebehu konania namieta nepriznanie náhrady podľa článku 20 ods. 4 Ústavy SR, a nie podľa ust § 28 ods. 1 písm. b) zákona č. 49/2002 Z.z. Najvyšší súd SR v bode 59. odôvodnenia rozsudku z 11.07.2019 pritom sám potvrdil, že v procese vyhlásenia nehnuteľnosti za národnú kultúrnu pamiatku dochádza k čiastočnému zásahu do vlastníckeho práva a citoval dikciu čl. 20 ods. 4 Ústavy SR, napriek tomu sa otázkou primeranej náhrady vonkoncom nezaoberal...

Taktiež tvrdenie Najvyššieho súdu SR v bode 63. rozsudku z 11.07.2019, že „citovaný nález ústavného súdu (PL. ÚS č. 42/2015) sa k danej veci nevzťahuje“ bez toho, aby bolo náležité odôvodnené, je podľa názoru sťažovateľa neakceptovateľný.

Nakoľko sa porušovatelia v odôvodnení svojich rozhodnutí nevysporiadali so všetkými rozhodujúcimi skutočnosťami pre rozhodnutie vo veci samej a tieto zároveň neobsahujú ani úplné a výstižné odôvodnenie, sťažovateľ považuje predmetné rozhodnutia porušovateľov za arbitrárne a nepreskúmateľné.»

9. Sťažovateľ na základe uvedenej argumentácie navrhuje, aby ústavný súd o jeho sťažnosti nálezom takto rozhodol:

„I. Základné právo sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy SR, t.j. právo na súdnu a inú právnu ochranu, základné právo podľa čl. 20 ods. 1 a 4 Ústavy SR, t.j. právo vlastníť majetok, a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, ktorým je Slovenská republika viazaná, rozsudkom Krajského súdu v Bratislave zo dňa 21.11.2017, sp. zn. 5S/146/2016, a rozsudkom Najvyššieho súdu SR zo dňa 11.07.2019, sp. zn. 6Sžk/35/2018, porušené bolo.

II. Ústavný súd SR rozsudok Krajského súdu v Bratislave zo dňa 21.11.2017, sp. zn. 5S/146/2016, a rozsudok Najvyššieho súdu SR zo dňa 11.07.2019, sp. zn. 6Sžk/35/2018, zrušuje a vec vracia Krajskému súdu v Bratislave na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

III. Krajský súd v Bratislave a Najvyšší súd SR sú povinní spoločne a nerozdielne nahradiť sťažovateľovi trovy tohto konania...“

II.

Relevantná právna úprava

10. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

11. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon. Týmto zákonom je s účinnosťou od 1. marca 2019 zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

12. Podľa § 56 ods. 1 zákona o ústavnom súde ústavný súd každý návrh na začatie konania predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon v § 9 neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní návrhu ústavný súd zisťuje, či dôvody uvedené v § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie.

13. Podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže na predbežnom prerokovaní bez ústneho pojednávania uznesením odmietnuť návrh na začatie konania,

a) na prerokovanie ktorého nemá ústavný súd právomoc,

b) ktorý je podaný navrhovateľom bez zastúpenia podľa § 34 alebo § 35 a ústavný súd nevyhovел žiadosti navrhovateľa o ustanovenie právneho zástupcu podľa § 37,

- c) ktorý nemá náležitosti ustanovené zákonom,
- d) ktorý je neprípustný,
- e) ktorý je podaný zjavne neoprávnenou osobou,
- f) ktorý je podaný oneskorene,
- g) ktorý je zjavne neopodstatnený.

14. Podľa čl. 20 ods. 1 ústavy každý má právo vlastníť majetok. Vlastnícke právo všetkých vlastníkov má rovnaký zákonný obsah a ochranu. Majetok nadobudnutý v rozpore s právnym poriadkom ochranu nepožíva. Dedenie sa zaručuje.

Podľa čl. 20 ods. 3 ústavy vlastníctvo zaväzuje. Nemožno ho zneužiť na ujmu práv iných alebo v rozpore so všeobecnými záujmami chránenými zákonom. Výkon vlastníckeho práva nesmie poškodzovať ľudské zdravie, prírodu, kultúrne pamiatky a životné prostredie nad mieru ustanovenú zákonom.

Podľa čl. 20 ods. 4 ústavy vyvlastnenie alebo nútené obmedzenie vlastníckeho práva je možné iba v nevyhnutnej miere a vo verejnom záujme, a to na základe zákona a za primeranú náhradu.

Podľa čl. 44 ods. 3 ústavy nikto nesmie nad mieru ustanovenú zákonom ohrozovať ani poškodzovať životné prostredie, prírodné zdroje a kultúrne pamiatky.

Podľa čl. 44 ods. 6 ústavy podrobnosti o právach a povinnostiach podľa odsekov 1 až 5 ustanoví zákon.

15. Podľa čl. 2 ods. 2 ústavy štátne orgány môžu konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon.

16. Zásah do pokojného užívania majetku musí zachovávať spravodlivú rovnováhu medzi potrebami verejného alebo všeobecného záujmu spoločnosti a požiadavkami ochrany základných práv jednotlivcov (J. A. Pye v. the United Kingdom, sťažnosť č. 44302/02, s. 12, § 46). Podmienky odškodnenia sú podstatné pre úvahu, či namietnutá úprava rešpektuje spravodlivú rovnováhu medzi záujmami, ktoré sú v hre, a najmä či sťažovateľov nezaťažuje neprimerane veľkým bremenom.“ (Sporrong and Lönnroth v. Sweden, séria A, č. 52, 1982, body 69 a 73; Case of James and Others, séria A, 1986, č. 98, bod 54).

17. Podľa § 28 ods. 1 zákona o ochrane pamiatkového fondu vlastník kultúrnej pamiatky má právo

a) požiadať krajský pamiatkový úrad o bezplatné poskytnutie odbornej a metodologickej pomoci vo veciach ochrany kultúrnej pamiatky,

b) požiadať obec a ministerstvo o finančný príspevok alebo o poskytnutie štátnej pomoci²⁴⁾ na zachovanie pamiatkovej hodnoty kultúrnej pamiatky,

c) na primeranú náhradu preukázateľnej ujmy, ktorá mu vznikne aplikáciou tohto zákona alebo rozhodnutím podľa tohto zákona.

Podľa § 44 ods. 2 pamiatkového zákona... a právo na náhradu majetkovej ujmy podľa § 28 ods. 1 písm. c)... možno uplatniť na pamiatkovom úrade v lehote do šiestich mesiacov od vzniku nároku a v rozsahu podľa osobitného predpisu (s odkazom na § 420a OZ), inak právo zanikne.

III.

Predbežné prerokovanie sťažnosti

A. K napadnutému rozsudku krajského súdu

18. Proti napadnutému rozsudku krajského súdu bol sťažovateľ oprávnený podať kasačnú sťažnosť, čo aj využil.

19. S ohľadom na uvedené je ústavný súd toho názoru, že kasačná sťažnosť, hoci smerovala proti právoplatnému rozsudku krajského súdu, predstavovala v okolnostiach prejednávanej veci účinný prostriedok, prostredníctvom ktorého následne najvyšší súd ako súd kasačný poskytoval ochranu základným právam i právam zaručeným medzinárodnými zmluvami, ktorých porušenie sťažovateľ namieta v ústavnej sťažnosti. Dokazuje to i skutočnosť, že najvyšší súd o kasačnej sťažnosti sťažovateľa rozhodol meritórne tak, že ju podľa § 461 Správneho súdneho poriadku zamietol. Je tak naplnená ústavná podmienka pre aktiváciu princípu subsidiarity podľa čl. 127 ods. 1 ústavy („ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“), ktorá ústavnému súdu odníma právomoc konať

a rozhodovať o ochrane označených základných práv i práva podľa dohovoru napadnutým rozsudkom krajského súdu.

20. Ústavný súd preto sťažnosť sťažovateľa v tejto časti odmietol pre nedostatok svojej právomoci na jej prerokovanie podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde.

B. K napadnutému rozsudku najvyššieho súdu

21. Ústavný súd sa už v rámci abstraktnej kontroly ústavnosti vo veci vedenej pod sp. zn. PL. ÚS 22/06 zaoberal podobnou problematikou vo vzťahu k zákonnému obmedzeniu užívania lesných pozemkov ich vlastníkami vo všeobecnom záujme ochrany prírody. V tomto konaní dospel k záveru, že účelom „náhrady za bežné obhospodarovanie lesa“ je kompenzácia ekonomickej škody alebo ujmy dotknutých vlastníkov, ktorou sa zmierňuje dopad normatívneho obmedzujúceho vymedzenia rozsahu uplatňovania ich vlastníckeho práva. Zakotvenie náhrady ústavný súd vyhodnotil ako legislatívne opatrenie prijímané v záujme zachovania proporcionality v súvislosti so zásahom do právneho postavenia dotknutých vlastníkov, ktoré je realizované na základe čl. 20 ods. 3 a čl. 44 ods. 3 ústavy.

Práve náhrada podľa zákona č. 543/2020 z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov zabezpečuje, že vlastníci dotknutí zákonnými (normatívnymi) obmedzeniami nie sú nútení znášať neprimerané bremeno v záujme ochrany prírody, pretože priznanie tejto náhrady v samostatnom konaní zabezpečuje, že nie je ochrana ich práv iluzórnou a v neprimeranom nepomere k ochrane verejného záujmu, teda je podmienkou a predpokladom nastolenia spravodlivej rovnováhy.

22. V tomto konaní sa sťažovateľ ako vlastník nehnuteľnosti vyhlásenej za kultúrnu pamiatku domáhal u správneho orgánu priznania náhrady podľa § 28 ods. 1 písm. c) zákona o ochrane pamiatkového fondu za obmedzenie jeho vlastníckeho práva k predmetnej nehnuteľnosti, spočívajúcej v zákonných obmedzeniach a zákazoch pri uplatňovaní jednotlivých oprávnení, ktoré tvoria súčasť jeho vlastníckeho práva. Napadnuté rozhodnutie najvyššieho súdu je podľa jeho názoru v tejto časti arbitrárne a nedostatočne odôvodnené,

keďže v dôsledku nesprávneho právneho posúdenia sa najvyšší súd zaoberal prípadným odškodnením majetkovej ujmy, a nie náhradou za obmedzenie vlastníctva. Zároveň považuje za dôležité, že správne súdy neodstránili vadu administratívneho konania spočívajúcu v nevyčerpaní predmetu konania, keď o jeho návrhu na priznanie náhrady za obmedzenie vlastníckeho práva nerozhodli, napriek tomu, že sa jej priznania domáhal od počiatku správneho konania. V ústavnej sťažnosti poukazuje aj na čl. 20 ods. 4 ústavy a tvrdí, že podmienkou ústavne súladného obmedzenia jeho vlastníckeho práva je priznanie primeranej náhrady.

23. Najvyšší súd napadnutým rozsudkom citovaným v bode 7 tohto uznesenia považoval uplatnenie náhrady za predčasné, pretože ešte sťažovateľovi nevznikla majetková ujma, avšak zároveň konštatoval, že k obmedzeniu vo výkone vlastníckeho práva sťažovateľa zo zákona dochádza. Kasačnú sťažnosť ako nedôvodnú zamietol, keď námietky sťažovateľa nepovažoval za relevantné pre spochybnenie vecnej správnosti rozhodnutia žalovaného správneho orgánu.

24. Zákon o ochrane pamiatkového fondu zakotvuje v § 28 ods. 1 právo vlastníka na náhradu preukázateľnej ujmy, ktorá mu v súvislosti s aplikovaním zákona o ochrane pamiatkového fondu alebo rozhodnutím podľa zákona o ochrane pamiatkového fondu vznikla. Podľa § 44 ods. 2 zákona o ochrane pamiatkového fondu však možno uplatniť na pamiatkovom úrade „len“ právo na náhradu majetkovej ujmy podľa § 28 ods. 1 písm. c). Týmto ustanovením je zároveň vymedzená právomoc pamiatkového úradu, ktorú výkladom nemožno rozširovať. Každý orgán verejnej moci je totiž viazaný pri výkone svojich právomocí čl. 2 ods. 2 ústavy, a preto môže konať a rozhodovať iba o tom, čo mu zákon vyhradzuje, a spôsobom, akým zákon ustanovuje.

25. Je nepochybné, že pamiatkový zákona ukladá obmedzenia a povinnosti vlastníkovi kultúrnej pamiatky pri výkone svojho vlastníckeho práva nad rozsah obmedzení vlastníkov inej nehnuteľnosti, avšak zároveň poskytuje vlastníkovi aj oprávnenia, ktorými vlastníci iných nehnuteľností nedisponujú (napr. bezplatné poskytnutie odbornej a metodologickej pomoci, fakultatívny finančný príspevok alebo poskytnutie štátnej pomoci

na zachovanie pamiatkovej hodnoty pri zvýšených výdavkoch oproti nákladom na bežné udržiavanie nehnuteľnosti, náhradu majetkovej ujmy spôsobenej aplikáciou zákona). Z uvedeného vyplýva, že vyhlásenie nehnuteľnosti za národnú kultúrnu pamiatku, nemôže byť považované za jednostranné obmedzenie vlastníckeho práva bez náhrady (podobne pozri nález Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. I. ÚS 35/94 z 23. júna 1994). Obmedzenia vlastníka sú teda kompenzované oprávneniami ustanovenými pamiatkovým zákonom, ktoré vo svojom súhrne tvoria náhradu.

26. Sťažovateľ namietal aj to, že podľa čl. 20 ods. 4 ústavy o jeho nároku na náhradu mal správny orgán rozhodovať ako o integrálnej súčasť predmetu konania. Sťažovateľovi sú uložené zákonné obmedzenia a podmienky, ktoré sú v záujme ochrany jeho vlastníckeho práva kompenzované náhradou stanovenou zákonom o ochrane pamiatkového fondu ako súhrn špecifických oprávnení vlastníka kultúrnej pamiatky zakotvených priamo v zákone a prípadnej náhrady konkrétnej preukázanej majetkovej ujmy spôsobenej aplikáciou zákona, a to rozhodnutím pamiatkového úradu po jej vzniku.

27. Určenie zákonných obmedzení vlastníckeho práva vo verejnom záujme zákonom o ochrane pamiatkového fondu nemožno považovať za porušenie práva sťažovateľa. Naopak, ide o prejav a výsledok normotvornej činnosti zákonodarcu, vychádzajúci z čl. 20 ods. 3 ústavy v spojení s čl. 44 ods. 6 ústavy, ktorý pri kreovaní zákona zohľadňuje aj ústavné požiadavky na ochranu základného práva vlastníť majetok a ustanovuje kompenzačné opatrenia, ktoré tvoria primeranú náhradu. Platí prezumpcia ústavnosti právneho predpisu, kým ústavný súd v osobitnom konaní o súlade právnych predpisov nevysloví opak.

28. Postup pamiatkového úradu a všeobecných súdov, ktorý je v súlade s platným právnym poriadkom, nemožno hodnotiť ako porušovanie označených základných práv sťažovateľa. Ústavný súd preto konštatuje, že nezistil nedostatok dôvodov napadnutého rozsudku či svojvôľu najvyššieho súdu, ktoré by boli spôsobilé viesť po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie k zrušeniu napadnutého rozsudku najvyššieho súdu, a preto

odmietol ústavnú sťažnosť sťažovateľa ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

29. Keďže bola sťažnosť odmietnutá ako celok, bolo bez právneho významu zaoberať sa ostatnými v nej uvedenými návrhmi.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 28. apríla 2020

Ľuboš Szigeti
predseda senátu